

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΤΟΥ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1999

Να μάθουμε να ζούμε με τους σεισμούς;

Το τελευταίο διάστημα βρίσκεται σε εξέλιξη η επικοινωνιακή προσπάθεια της νέας κυβέρνησης της ΝΔ να περάσει το μήνυμα στο λαό ότι «άλλαξαν τα πράγματα», μπορούμε να κοιμόμαστε ήσυχοι, χωρίς φόβο «για σεισμούς, λιμούς και καταποντισμούς».

Ποια είναι η πραγματικότητα; Μπορούμε να αισθανόμαστε ασφαλείς απέναντι σε φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές; Τα θύματα του σεισμού του 1999 στην Αττική, της πλημμύρας στη Μάνδρα το 2017, των δασικών πυρκαγιών το 2007 στην Πελοπόννησο και του 2018 στο Μάτι, των θεελλωδών ανέμων το 2019 στη Χαλκιδική, είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου, θέτοντας με τραγικό τρόπο στο προσκήνιο τις τεράστιες και διαχρονικές ελλείψεις για τη δημόσια ασφάλεια.

Και βέβαια, δεν αποτελεί ριζική «αναβάθμιση» της πολιτικής προστασίας η ενεργοποίηση του 112, σε σχέση με την πλήρη απουσία ενημέρωσης του πληθυσμού, της οποίας γίναμε μάρτυρες σε προηγούμενες καταστροφές όπως αυτή στο Μάτι.

Δεν κινδυνεύουμε μόνο από την κατάρρευση των κτιρίων

20 χρόνια μετά από τον μεγάλο σεισμό του 1999 στην Αττική, οι φετινές σεισμικές δονήσεις ήρθαν να μας θυμίσουν ότι σε μια χώρα που έχει χαρακτηριστεί 1η σειсмоγόνος χώρα στην Ευρώπη και 6η παγκόσμια, παραμένουν οι τεράστιες ελλείψεις στον τομέα της αντισεισμικής προστασίας.

Το ζήτημα δεν αφορά μόνο στη στατική επάρκεια των κτιρίων και υποδομών. Αποτελεί ένα σύνθετο πρόβλημα με πολλές παραμέτρους, που σήμερα δεν απασχολούν σοβαρά την κρατική πολιτική. Σε χώρους όπου **δεν υπάρχει επάρκεια οδεύσεων διαφυγής και εξόδων κινδύνου ή είναι ανεπαρκής η οργανωτική ετοιμότητα ασφαλούς εκκένωσης**, μπορεί να υπάρξουν τραυματισμοί κατά την έξοδο (π.χ. σε χώρους με μεγάλο αριθμό ατόμων εάν προκληθεί πανικός, σε χώρους με ευαίσθητες ομάδες πληθυσμού όπως νοσοκομεία, γηροκομεία, σχολεία, παιδικούς σταθμούς κ.ά.). Υπάρχει η **πιθανότητα να υπάρξουν τραυματισμοί**, π.χ. από τζαμαρίες, από πτώση βαριών αντικειμένων και εγκαταστάσεων αποθήκευσης, από ηλεκτρικά καλώδια κ.λπ., που αποδίδεται επιστημονικά ως «μη δομική τραγωδία». Υπάρχει κίνδυνος πρόκλησης πυρκαγιών ή έκρηξης σε χώρους όπου αποθηκεύονται, μεταφέρονται και χρησιμοποιούνται εύφλεκτες ουσίες (π.χ. υγρά και αέρια καύσιμα) ή διαρροή επικίνδυνων χημικών. Σε παράκτιες περιοχές είναι υπαρκτός ο κίνδυνος τσουνάμι.

Υπάρχει η πιθανότητα ο σεισμός να αποτελέσει το εναρκτήριο γεγονός ενός βιομηχανικού ατυχήματος μεγάλης έκτασης σε συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες λειτουργούν εγκαταστάσεις με επικίνδυνες ουσίες ή πυρηνικά εργοστάσια, με πολλαπλές συνέπειες (μεγάλος αριθμός νεκρών και τραυματιών, προβλήματα υγείας, καταστροφή περιβάλλοντος και υποδομών). Στη διεθνή επιστημονική κοινότητα έχει υιοθετηθεί ο όρος NATECH για να χαρακτηρίσει αυτού το είδους τους κινδύνους (Natural Hazards Triggering Technological Accidents), δηλαδή **τεχνολογικά ατυχήματα που προκαλούνται από φυσικές καταστροφές**. Δυο χαρακτηριστικά NATECH ατυχήματα ήταν οι φωτιές και εκρήξεις σε διυλιστήριο στην πόλη Kocaeli της Τουρκίας στο σεισμό του 1999 και η διαρροή ραδιενέργειας στη Φουκουσίμα της Ιαπωνίας το 2011, μετά το τσουνάμι που ακολούθησε το σεισμό και έπληξε το πυρηνικό εργοστάσιο.

Απουσία ολοκληρωμένου πλαισίου προστασίας

Στο πλαίσιο του σημερινού καπιταλιστικού δρόμου ανάπτυξης, εύκολα μπορούμε να διαπιστώσουμε τη βασική αιτία της απουσίας ολοκληρωμένης προστασίας του πληθυσμού σε περίπτωση σεισμού και γενικότερα απέναντι στον κίνδυνο φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Σε αυτόν τον δρόμο ανάπτυξης η κατοικία και άλλες κοινωνικές ανάγκες (Υγεία, Παιδεία κ.λπ.) αντιμετωπίζονται ως εμπόδια και όχι κοινωνικά αγαθά, ο χωροταξικός σχεδιασμός, η κατασκευή και λειτουργία κάθε εργασιακού χώρου και υποδομής δεν πραγματοποιούνται με γνώμονα την ικανοποίηση του συνόλου των κοινωνικών αναγκών, αλλά με κριτήριο την κερδοφορία του κεφαλαίου.

Η επικινδυνότητα από τις ελλείψεις ως προς τη στατική επάρκεια των κτιρίων είναι μεγάλη. Αναφερόμαστε στην **απουσία ουσιαστικού κρατικού ελέγχου για κτίρια** που έχουν κατασκευαστεί με ελλιπείς αντισεισμικές προδιαγραφές ή για επικίνδυνες παρεμβάσεις που έχουν γίνει σε κτίρια χωρίς τις αναγκαίες μελέτες και προσαρμογές ως προς την αντισεισμική θωράκισή τους. Στην πράξη ο κρατικός έλεγχος περιορίζεται σε ορισμένα δημόσια κτίρια.

Σημαντικές είναι οι ελλείψεις μέτρων πρόληψης άλλων κινδύνων που μπορεί να εμφανιστούν σε περίπτωση σεισμού, όπως για παράδειγμα η απουσία μέτρων στήριξης βαριών κατασκευών και αντικειμένων, η **ανεπαρκής οργανωτική προετοιμασία** (οδηγίες προστασίας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το σεισμό ή για άλλες έκτακτες καταστάσεις όπως η φωτιά, ασκήσεις ετοιμότητας - εκκένωσης χώρων κ.ά.). Τα περιστατικά άσκησης πίεσης σε εργαζόμενους μετά από το σεισμό να παραμείνουν εντός του χώρου εργασίας, χωρίς να έχει διασφαλιστεί η ασφάλεια του κτιρίου, είναι χαρακτηριστικά. Η **ανεπαρκής ασφαλών οδεύσεων διαφυγής** και ελεύθερων χώρων μπορεί να αποβεί μοιραία την ώρα της εκκένωσης από κάποιο χώρο. Ας σκεφτούμε μόνο τις περιπτώσεις σχολείων και παιδικών σταθμών χωρίς καθόλου ή με μικρές αυλές, με προσθήκες ή διαχωρισμούς αιθουσών, με κάγκελα και άλλες παρεμβάσεις που αποτελούν εμπόδια και παγίδες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Επίσης, τις υποβαθμισμένες και ανεπαρκείς υποδομές και μέσα για την εξυπηρέτηση και διαφυγή ΑμεΑ.

Στα σχολεία, έχει προχωρήσει σε έναν βαθμό η εξάσκηση των μαθητών για ενέργειες σε περίπτωση σεισμού, ωστόσο παραμένουν ελλείψεις και σε αυτόν τον τομέα, αλλά και γενικότερα στον τομέα της προετοιμασίας για άλλου είδους έκτακτες καταστάσεις (π.χ. πλημμύρες, φωτιές). Ας σκεφτούμε, επίσης, τις ελλείψεις για άλλους χώρους με ευαίσθητες ομάδες όπως τα νοσοκομεία, τα γηροκομεία κ.λπ., σε συνδυασμό με τις μειωμένες κρατικές δαπάνες και τις ελλείψεις προσωπικού.

Η **ανεξέλεγκτη γειτνίαση βιομηχανίας - κατοικίας** και άλλων δραστηριοτήτων σε μια περιοχή, με την ταυτόχρονη ελλιπή πρόληψη κινδύνων σε κάθε χώρο, όπως π.χ. πρόληψη κινδύνων πυρκαγιών, έκρηξης, διαρροής χημικών ουσιών, εγκυμονεί κινδύνους από ένα βιομηχανικό ατύχημα μεγάλης έκτασης.

Απουσιάζουν ένα **πλαίσιο ολοκληρωμένης ποσοτικής εκτίμησης της επικινδυνότητας** και ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων ανά δήμο και περιοχή, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των δραστηριοτήτων και των κινδύνων και την αλληλεπίδρασή τους. Είτε δεν υπάρχουν καθόλου μελέτες και σχέδια, είτε αυτά είναι ελλιπή και δεν λαμβάνουν υπόψη τη συνθετότητα λόγω διαφορετικών παραγόντων που αλληλεπιδρούν. Ακόμη και να υπάρχουν κάποια **σχέδια έκτακτης ανάγκης στα χαρτιά**, η ενημέρωση και προετοιμασία του πληθυσμού είναι ανεπαρκής, **δεν έχουν γίνει ασκήσεις ετοιμότητας**. Οι υποδομές, ο εξοπλισμός, τα μέσα και το δυναμικό των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης (π.χ. Πυροσβεστική, ΕΚΑΒ, νοσοκομεία) δεν επαρκούν για την ουσιαστική

Η πολυκατοικία στη Ν. Φιλαδέλφεια που κατέρρευσε σαν «χάρτινος πύργος»

προστασία του πληθυσμού. Ο χωροταξικός σχεδιασμός δεν λαμβάνει υπόψη την ανάγκη ύπαρξης ελεύθερων χώρων καταφυγής του πληθυσμού σε περίπτωση σεισμού, **δεν υπάρχουν επαρκείς οδοί μαζικής διαφυγής - εκκένωσης - πρόσβασης ασθενοφόρων ή της Πυροσβεστικής** για την περίπτωση που θα απαιτηθεί σε μια φυσική ή τεχνολογική καταστροφή.

Η κατάσταση αυτή έχει διαμορφωθεί διαχρονικά από την πολιτική που εφάρμοσαν όλες οι αστικές κυβερνήσεις (ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ) και συνεχίζει η σημερινή κυβέρνηση, σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθύνσεις της ΕΕ για τη θωράκιση της καπιταλιστικής κερδοφορίας.

Οι μειωμένες κρατικές δαπάνες, η πολιτική εμπορευματοποίησης της γης, της κατοικίας, των δασικών εκτάσεων, της Υγείας, της Παιδείας και άλλων κοινωνικών αναγκών, οι ψευδεπίγραφες ελεγκτικές υπηρεσίες του κράτους για θέματα δημόσιας και επαγγελματικής υγείας - ασφάλειας - προστασίας περιβάλλοντος αποτελούν ορισμένες εκφράσεις της αστικής πολιτικής με ευθύνη όλων των κυβερνήσεων. Είναι ενδεικτικό ότι υπηρετούν **μόνο 220 επιθεωρητές Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας** πρώτης γραμμής σε όλη τη χώρα, ενώ το 2018 υπηρέτησαν **μόνο 15 επιθεωρητές στα Τμήματα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος** των Σωμάτων Επιθεώρησης Νοτίου και Βορείου Ελλάδος (Ειδική Γραμματεία του ΥΠΕΝ). Ο προσανατολισμός των ελέγχων συχνά δεν εστιάζει στην εργοδοτική ευθύνη. Το ίδιο το νομοθετικό πλαίσιο έχει κενά που επιτρέπουν τη μη ουσιαστική εφαρμογή του (π.χ. απουσία κριτηρίων για τις αποστάσεις ασφαλείας και για την ολοκληρωμένη εκτίμηση επικινδυνότητας και το σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης περιοχών με αλληλεπίδραση παραγόντων). Δεν έχει προχωρήσει η αναγκαία επιστημονική έρευνα στους σχετικούς τομείς. Οι **νέες νομοθετικές ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση της αδειοδότησης των επιχειρήσεων** έρχονται να προστεθούν αρνητικά στο ήδη υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο που δεν εξασφαλίζει τον ουσιαστικό έλεγχο των προδιαγραφών ασφαλείας για τη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο του σημερινού καπιταλιστικού δρόμου ανάπτυξης, έργα αναγκαία για το λαό δεν επιλέγονται ως προτεραιότητες από τον κρατικό προϋπολογισμό και τις χρηματοδοτήσεις του ΕΣΠΑ. Η γη αντιμετωπίζεται ως εμπόρευμα υπέρ των κατασκευαστικών και άλλων επιχειρηματικών ομίλων και όχι ως κοινωνικό αγαθό. Την ώρα που απαιτούνται έργα αναγκαία για να καλυφθούν οι κοινωνικές ανάγκες (π.χ. αντισεισμικής θωράκισης, αντιπλημμυρικής προστασίας, σύγχρονα σχολεία, νοσοκομεία, ελεύθεροι χώροι, οδοί διαφυγής), η προτεραιότητα όλων των αστικών κυβερνήσεων μέχρι σήμερα ήταν και είναι η προώθηση έργων που εξυπηρετούν την κερδοφορία του κεφαλαίου. Αυτή η πολιτική υπηρετείται και από τους δήμους και τις Περιφέρειες, που λειτουργούν στο πλαίσιο του αστικού κράτους και της στρατηγικής της ΕΕ.

Η πραγματική διέξοδος

Συχνά ακούμε ότι «πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τους σεισμούς». Τι σημαίνει αυτό όμως; Οτι πρέπει να συνεχίσουμε να αποδεχόμαστε τη σημερινή κατάσταση, ευελπιστώντας ίσως σε κάποια μικρή βελτίωση; Οτι θα συνεχίσουμε να ζούμε με το φόβο της επόμενης σεισμικής δόνησης ή άλλης φυσικής καταστροφής;

Η λογική των μειωμένων απαιτήσεων σε όλους τους τομείς της ζωής μας μας οδηγεί από το κακό στο χειρότερο. Στον αντίποδα, οι δυνάμεις του ΚΚΕ καλούν σε μαχητική πάλη με τη σημαία του συνόλου των αναγκών μας απέναντι στην πολιτική της άρχουσας τάξης των καπιταλιστών, την ΕΕ, το ΝΑΤΟ και τις αστικές κυβερνήσεις που τη στηρίζουν. Παλεύουμε για την **κατάργηση του σημερινού αντιλαϊκού νομοθετικού πλαισίου** (για την αναδιάρθρωση τεχνικών έργων, εμπορευματοποίηση της γης και των δασικών εκτάσεων, του νερού, των φυσικών πόρων, χωροταξικά σχέδια κ.λπ.), απαιτούμε **άμεσα συγκεκριμένα μέτρα** για αντισεισμική θωράκιση των δημόσιων και ιδιωτικών κατασκευών, που να καλύπτει το σύνολο των αναγκών με ευθύνη του κράτους χωρίς ΣΔΙΤ και χωρίς οικονομική επιβάρυνση του λαού, φορολόγηση του μεγάλου κεφαλαίου, **ουσιαστικό έλεγχο της εργοδοτικής ευθύνης** για τη **συνδυασμένη εφαρμογή** τεχνικών και οργανωτικών μέτρων πρόληψης τεχνολογικών ατυχημάτων και επαγγελματικών κινδύνων και προστασίας του περιβάλλοντος, πραγματικό εφαρμόσιμο σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης ανά δήμο/περιοχή με εκπαίδευση και ενημέρωση του πληθυσμού, κρατική χρηματοδότηση για ανάπτυξη της έρευνας στους σχετικούς τομείς.

Ανοίγουμε το δρόμο για την ελπιδοφόρα προοπτική ενός ριζικά διαφορετικού δρόμου ανάπτυξης, της κοινωνικοποίησης των συγκεντρωμένων μέσων παραγωγής, της ανάπτυξης της οικονομίας με επιστημονικό κεντρικό σχεδιασμό και εργατικό έλεγχο, το σοσιαλισμό, όπου σκοπός της παραγωγής θα είναι η κάλυψη του συνόλου των κοινωνικών αναγκών. Αυτός ο δρόμος διασφαλίζει το σχεδιασμό και την υλοποίηση τεχνικών έργων που δεν θα αποτελούν εμπορεύματα, με προδιαγραφές ασφαλείας, ποιοτικά, καλύπτοντας το σύνολο των διευρυνόμενων κοινωνικών αναγκών, με όρους πλήρους, σταθερής και ασφαλούς εργασίας των εργαζομένων στα έργα. Αυτός ο δρόμος διασφαλίζει την ισόρροπη ανάπτυξη περιοχών και κλάδων της οικονομίας, τον ουσιαστικό συντονισμό των κρατικών φορέων, την εκπαίδευση του πληθυσμού, την αξιοποίηση της σύγχρονης επιστημονικής γνώσης και της τεχνικής για την προστασία της εργασιακής και δημόσιας υγείας και ασφάλειας και του περιβάλλοντος.

Εύη ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Μέλος της Ομάδας Περιβάλλοντος του Τμήματος Οικονομίας της ΚΕ του ΚΚΕ

